

Abstrakt

Tato disertace usiluje především o přehledné zasazení tématu audiovizuálních reprezentací původních národů do kontextu kulturologie. Právě kulturologický přístup je se svým mezioborovým přesahem vhodný k pochopení komplexního významu audiovizuálních kulturních reprezentací, které jsou jak kulturními artefakty, tak kulturními interpretacemi a mají dopad stejně tak umělecký, jako vědecký a politický.

První část práce popisuje způsob audiovizuálních reprezentací domorodých kultur především v etnografických fotografiích a filmech, které vznikaly v severoamerickém a evropském kontextu. Zobrazování „exotických druhých“ se zintenzivnilo s prvními novověkými zámořskými objevy, nejprve prostřednictvím exhibic živých domorodců, ilustrací a figurín, později formou fotografií, filmů a videí. Tyto reprezentace byly do značné míry ovlivněny sociokulturními podmínkami, v nichž vznikaly. Ještě na přelomu 19. a 20. století převládalo přesvědčení o schopnosti fotografie a filmu podat objektivní záznam reality. Tyto technologie byly proto využívány jako nástroj záznamu a klasifikace fyzických a kulturních odlišností. Rozšířené přijetí doktríny kulturního relativismu však evolucionistická schémata zpochybnilo, což se odrazilo i v mnohem bohatším spektru zobrazování „druhého“. Zásadní přelom nastal v 60. letech 20. století, kdy začali etnografičtí filmaři i fotografové (stejně jako společenští vědci) usilovat o větší participaci svých subjektů na výsledném obraze. Společenské vědy i filmová ztvárnění původních národů dále ovlivnil reflexivní přístup ke zkoumání kultury. Na konci 20. a na počátku 21. století tak stále častěji vznikají audiovizuální projekty otevřeně konfrontující subjektivitu filmaře s realitou „druhého“.

Druhá část textu popisuje rostoucí fenomén domorodých médií, přičemž se zaměřuje hlavně na filmovou tvorbu a videotvorbu. Od 70. let 20. století začaly být původní národy vlivem dekolonizace a změn společenského nastavení silněji politicky angažované. Usilovaly mimo jiné o komunikaci vlastního pohledu na svou kulturu. Domorodá média tak sehrála významnou roli při vytváření a komunikaci jejich kulturní identity a kulturně-politických požadavků. Průřezová témata spojující domorodou produkci zejména v Americe a Austrálii jsou: záznam tradic, ztráta kulturní paměti, vztah k jazyku a tradičnímu území, sociální problémy. Kapitola zabývající se podrobně audiovizuální tvorbou aljašských domorodců zřetelně ukazuje, že témata i estetická forma domorodých dokumentárních filmů a videí jsou v řadě případů velmi podobné etnografickým filmům uvedeným v této práci. Jsou také zmíněny konkrétní metody využití filmu a videa k udržení tradic a obnovení sounáležitosti s minulostí. Navzdory omezenému financování a distribučním možnostem svědčí více než čtyři desetiletí existence a rozvoje domorodých kinematografií, televizí, množství festivalů, konferencí a internetových portálů o aktivním přístupu domorodých kultur ke svým audiovizuálním reprezentacím. Tyto autonomní kulturní obrazy zpochybňují zažitý předpoklad, že kulturní tradice nutně musejí ustoupit globální civilizaci a technologickému rozvoji.